СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIV. Ч. 110. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 6-го червня 1946. No. 110. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, June 6, 1946. VOL. LIV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ПОБІР НЕЛІТНИХ РЕКРУТІВ НАНОВО УХВАЛЕНИЙ СЕНАТОМ

Сенат приняв 53 голосами проти 26 постанову, щоб 18 і 19-літних хлопців знову побирати до військової служби. Цей додаток буде встановлений до поборового закону, котрий мав би обовязувати від 1 липня 1946 до кінця травня 1947. Теперішний поборовий закон не має цеї постанови, бо її знесли, коли продовжували давніший закон до кінця червня. Водночас сенат приняв постанову 67 голосами проти 4, щоб піднести платню на 50 відсотків простим воякам, а іншим менше, відповідно до ранґи, одначе не менше як на 12½%. Така підвишка принесе збільшення військових видатків на яких 400 міліонів долярів. Оці поправки ухвалив сенат, щоб заохотити молодь служити при війську, бо теперішня повоенна демобілізація дуже ослабила армію.

МОРСЬКІ ЮНІЇ НЕ БАЖАЮТЬ СТРАЙКУ.

Головні морські юнії, які загрозили світовим страйком, щоб переперти свої домагання для підвишки платні своїм членам, стають чимраз більше миролюбиві і не скриваються з цим, що вони вже не бажають собі страйку, заповідженого на 15 червня. Юнійні провідники заявляють, що вони готові на дальші уступки в переговорах. Посередники федерального уряду звертають більшу увагу на юнії знад Пасифіку, бо там находиться осідок юнії під проводом Гарія Бриджеса, про котрого панує загальне переконання, що він стоїть під впливом світового комунізму.

У Вашинґтоні принялася думка, що заклик американських морських юній до Світової Федерації Робітничих Юній до солідарности вчасі страйку, містить у собі небеспеку, бо це причиниться до поширення комунізму серед американських моряків. У згаданій Світовій Федерації домінуючою силою є представники Советської Росії. У ній засідають теж делеґати американського Конґресу Промислових Орґанізацій — СІО, — а засідання екзекутиви цеї федерації відбудеться в Москві 16 червня. Колиб так прийшло до страйку, то це перший раз в історії трапилосьби, що заграничні орґанізації підтрималиб страйк у Злучених Державах. Нема сумніву, що Москва скористалаб з нагоди і захопилаб під свою опіку Світову Федерацію Робітничих Юній, бо Совєти представляють силу половини всього світового робітництва.

Команда воєнної маринарки не зважає на наладнування світового порозуміння між морськими юніями і приготовляється на це, що в дні вибуху страйку обійме під свій заряд торговельні кораблі та не допустить до застою в торговельнім мореплавстві.

ЗАКЛАДАЮТЬ КАТЕДРУ ДЛЯ НАУКИ ПРО МИР.

У Гарвардському університеті в Бостоні рішили заложити катедру для науки про мир, як це оприлюднив у своїй промові до колишніх студентів цього університету д-р Гарлов Шаплі, професор астрономії. Він говорив, що наука природи повинна стати підставою до міркування над потребою постійного мира. Природничі науки зближають чужинні наукові заведення і дадуть їм нагоду постійно порозуміватися над потребами цілого світа. Одначе для таких замислів потрібно ще окремих викладів по університетах і тому початок буде зроблений в університеті в Гарвард. При цій нагоді Шаплі виявив, що його університет вислав наукові експедиції до Канади. Приявний на зібранню був теж підсекретар стейту Дін Ачесон, який звернув увагу на різні хаотичні думки з нагоди найновіших наукових відкрить, а ці думки не причиняються до заведення постійного миру, коли не будуть скоординовані.

ЛЕҐКОВАЖЕННЯ МАЛИХ ДЕРЖАВ НЕБЕСПЕКОЮ ДЛЯ О.О.Д. — КАЖЕ ВЕЛЕС.

Після кожної великої війни появляється змагання великиж держав легковажити інтереси малих держав — таке пише бувший підсекретар стейту Сомнер Велес у черговій синдикованій статті. Таке сталося й тепер, коли то прийшло до зудару між Сіямом і Францією, або коли великі потуги зневажають уряд Швайцарії за приміщення депозитів держав Осі. Таке поведення ослабляє значіння Орґанізації Обєднаних Держав, каже Велес.

СВЯЩЕНИК З УГОРЩИНИ ОСУДЖУЄ РОСІЮ.

Прибувший щойно з Угорщини католицький священик, о. Франк Фульоп, каже, що советський режім в тому краю є на сто відсотків гірший від націстівського. о. Фульоп походить з Бриджпорду, в стейті Конетикат, а в Угорщині перебув вісім літ вчасі війни.

Бирнс іде в Европу на розмову Чотирьох Потуг

Урядова делеґація Злучених Держав на паризьку конференцію міністрів заграничних справ виїде з Вашинґтону 13. червня, щоб приїхати вчас на наради на день 15. червня, як це оприлюднив секретар стейту Джеймс Ф. Бирнс. На чолі делеґації їде Бирнс, а з ним поїде сенатор Артур Г. Ванденберг і сенатор Там Конелі. Вони оба брали участь в американській делеґації як дорадники Бирнса вчасі попередних нарад міністрів Чотирьох Потуг у Парижі.

В розмові з кореспондентами про нову поїздку Бирнс виявив теж, що Злучені Держави віддають Портуґалії летунський майдан на Азорах, який збудувала і вживала Америка вчасі війни. Сказав теж, що на місце Едварда Стеттиніюса делеґатом при Орґанізації Обєднаних Державах буде його дотеперішній дорадник Гершел В. Джансон.

ТАЙНА РАДІОВА СТАЦІЯ В СОВЄТСЬКІЙ АМБАСАДІ В КАНАДІ.

Тайна радіостація в советській амбасаді в Отаві була приміщена на третьому поверсі для пересилання тайних інформацій — так зізнав в суді в Монтреалю бувший урядовець цеї амбасади Ігор Ґузенко. Він стає як свідок проти канадійського парляментарного посла Роза, обвинуваченого в шпигунстві. Він сказав теж, що з Москви прийшли вказівки, щоб радія вживати лише в конечнім випадку, а правильно послуґуватися каблем, щоб не зрадити тайни.

На підставі вістей з розправи в Монтреалю кореспондент щоденника Ню Йорк Сан з Вашингтону звідомляє, що уряд Злучених Держав має відомости про затії комуністичних провідників в Америці вчасі війни. Сказано в донесенню, що комуністичні шпиги в Злучених Державах і в Канаді докладно розвідалися про нову тайну зброю Америки і переслали вісти в Москву. Ці вісти такі важні, що уряд Злучених Держав не зможе дальше їх промовчувати, бо вашинґтонські ґазети вже про них розписуються і цим спонукують конґресменів до відповідної акції в конґресі. Серед конґресменів уже поширилися вісти, що в федеральних бюрах працюють цілі сотки комуністичних прихильників, які мають на цілі слідити працю уряду Злучених Держав і повідомляти про це Москву.

Бирнс ще висловив надію, що на нараді міністрів приймуть його пропозицію, щоб перевести цілковите слідство над німецькою демобілізацією у всіх чотирьох зонах.

Голос тривоги з України: уже пропало пятьдесять процентів урожаю

Американська преса повідомляє з Киева, що українські пшеничні лани в наслідок посухи опинились сьогодні перед такою самою загрозою, як були літом пять років тому внаслідок німецьких танків. По словам заступника голови Ради міністрів Советської України, Петра Рудницького, врожай пшениці, жита, ячменю та вівса дуже загрожений, головно в південних областях України, та залежатиме від дощу в першій половині червня, хоча врожай вже сьогодні дуже потерпів внаслідок посухи в травні. Українські колгоспники і приділений до місії УНРРА в Киеві канадійський спеціяліст по сільському господарстві, Лавренс Шок, заявляють, що цьогорічний врожай України навряд чи досягне 50% передвоенного. В деяких колгоспах вже сьогодні вважається, що врожай озимини „безнадійно пропав".

ВІДКРИТО ТАЄМНУ ЮГОСЛАВСЬКУ АРМІЮ В НІМЕЧЧИНІ.

В англійській зоні Німеччини відкрито таємну югославську армію, яка громадила зброю та підготовлялася до боротьби проти режіму маршала Тіта. Цею армією керувало 40 генералів югославської королівської армії, які живуть по таборах скитальців. Слідство виявило, що цю нелегальну армію організовано після демобілізації тих королівських югославських частин, які боролися проти Німеччини в рядах союзницьких армій. Нелеґальна армія занималася висилкою людей та зброї до боротьби проти Тіта.

НА КОНФЕРЕНЦІЮ ЗДОРОВЛЯ ЗАПРОШЕНО ВСІХ КРІМ ЕСПАНІЇ.

На міжнародню конференцію здоровля, яку скликає Орґанізація Обєднаних Держав, запрошено практично всі держави світа, крім Еспанії.

ПЕРЕМОГА ХРИСТІЯНСЬКИХ ДЕМОКРАТІВ В ІТАЛІЇ.

Тимчасове обчислення голосів в італійських виборах вказує на перемогу Християнської Демократичної партії, яка здобула 6,495,128 голосів до Конституційної Асамблеї; соціялісти здобули 4,010,113, а комуністи 3,668,266 голосів. Щодо плебісциту в справі форми державного устрою, то досі за монархією заявилося 4,004,145 осіб, а за республикою 5,369,155. Уважається, що справа плебісциту вже вирішена в користь республики.

„ЗНИКЛО" 2,500,000 ЯПОНЦІВ.

В головній кватирі Союзників в Токйо заявили, що після закінчення війни на Далекому Сході зникло в таємний спосіб 2,500,000 японців. Здогадуються, що вони були на території окупованій Китаєм і Советським Союзом, хоча теж з цих джерел не має на цю тему інформацій.

АНҐЛІЯ БУДУЄ КОРАБЛІ ДЛЯ ЕСПАНІЇ, КАЖЕ ХІРАЛЬ.

Премієр т. зв. еспанського республиканського уряду на вигнанні, Хозе Хіраль, оцінюючи становище Анґлії в еспанській справі, заявив, що Анґлія обороняє режім Франка тому, бо в англійських доках будуються зараз воєнні кораблі для Еспанії, іменно один лінійник 34,000 тон та чотири важкі кружляки.

ПАРАДА, ЯКУ НЕ ТАК ЛЕГКО ЗРОЗУМІТИ. — Ця картина представляє момент з паради, відбутої 1. травня в Софії, столиці Болгарії, що є тепер окупована советськими війська. Уряд цього краю діє згідно з приказами Кремлю, подібно, як це є в Польщі. Жмені колосків пшениці, що їх бачимо в руках парадуючих, булиб успокоюючим видом, якщаб не піднесений на переді серп, що нагадує половину советської емблеми (серп і молот).

СОВЄТСЬКИЙ СОЮЗ Є ВЕЛИКОЮ ПЕРЕШКОДОЮ ДЛЯ МИРА—КАЖЕ БЕВИН В АНҐЛІЙСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ

Дебати англійського парляменту над закордонною політикою Великої Британії відкрив дня 4. червня міністер Ернест Бевин важливою промовою, в якій гостро осудив політику Советського Союзу. Він ствердив, що ціла советська пропаґанда зводиться до того, що, мовляв, тільки Советський Союз є демократичною країною, а всі інші то фашисти, або крипто-фашисти. Росія хотілаб накинути свою советську систему цілому світові і в той спосіб забеспечити себе, жертвуючи беспекою всіх інших країн. Керівник англійської закордонної політики вважає це великою перешкодою для встановлення мира. Навязуючи до американської пропозиції 25-літнього договору між Чотирма Потугами, міністер Бевин назвав її великою нагодою для забеспечення мира, яка вже може ніколи не вернутися. Він рішучо заперечив закиди Молотова щодо творення анґльо-американського бльоку з метою накинути свою волю Советському Союзові та візвав відкрити „залізну занавісу" зі Східної Европи. Анґлійський міністер закордонних справ в дальшому виступив проти советського становища на конференції в Парижі і заявив, що на випадок, колиб не дійшло до порозуміння зі Советським Союзом, Західні Союзники булиб змушені заключити окремі мирові договори з переможеними народами. Міністер Бевин звернув увагу на розбіжности в лініях історичного розвитку між західними і словянськими народами, але висловив думку, що не має справи, якої при добрій волі не можнаб розвязати мирним шляхом. Він додав, що власне англійська пропозиція продовжити анґльо-советський договір на 50 літ була спробою створити постійну базу, на якій можнаб виелімінувати всякі непорозуміння, на які між Анґлією і Советським Союзом, по словам Бевина, не має реальних причин. Анґлія зі свого боку готова змінити договір з Монтре щодо Дарданелів, але вона в жадному разі не допустить, щоби Туреччину перемінено у державу-сателіта. Бевин сказав, що ціллю анґлійської закордонної політики буде докласти усіх зусиль, щоби з Орґанізації Обєднаних Держав зробити успішний інструмент світового мира. „Якщо не хочемо татальної війни, мусимо мати тотальний мир" — заявив міністер закордонних справ Великої Британії.

Відгомін промови Бевина.

Промову анґлійського міністра закордонних справ, Ернеста Бевина, американська преса подала на чолових місцях і під великими заголовками в роді: „Росія хоче орґанізувати світ на свій лад", „Пляни Советського Союзу є перешкодою для встановлення мира", „Якщо хочете мира, не випускайте його з рук" і т. п. Коментарі на цю тему зводяться до думки, що промова Бевина не дає надії на вдержання мира.

ҐЕНЕРАЛЬНА МОБІЛІЗАЦІЯ В ЮГОСЛАВІЇ.

Анґлійські кореспонденти з Риму повідомляють, що в білгородській пресі появилося проголошення ґенеральної мобілізації в Югославії. Речник анґлійського міністерства закордонних справ заявив, що британський уряд не має офіціяльних інформацій про мобілізацію, хоча спостерігається поважний зріст напруження на югославсько-італійському кордоні та звернув увагу на деякі події, що довели до цього. Іменно: штабови американської команди військового транспорту був визначений день 1. червня, як останній речинець опущення білгородського летунського майдану; дальше згадав про поїздку маршала Тіто до Москви та конференцію зі Сталіном останнього тижня, а вкінці, американсько-англійський протест проти підривної роботи югославських аґентів в анґльо-американській зоні Венеції, зі столицею Трієстом. Італійська преса доносить, що анґльо-американське командування поробило відповідні заходи на випадок можливої атаки з боку Югославії.

ПЕРОН ПЕРЕБРАВ ВЛАДУ В АРҐЕНТИНІ.

Нововибраний президент Арґентини Хуан Доминґо Перон перебрав владу в країні дня 4. червня. З тої нагоди в столиці Арґентини, Буенос Айрес, відбулася велика парада, в якій брало участь двісті самолетів, сорок тисяч війська та великі маси народу, як теж надзвичайні посли 42 країн. Перон, 50-літний офіцер арґентинської армії, склав присягу перед парляментом і опісля перейшов вулицями, замаяними національними прапорами, до президентської резиденції, де дотеперішний президент, Едельміро Фаррель, передав йому владу. Перон заявив, що ціллю його закордонної політики буде забеспечити країні повну суверенність та на підставі рівности співпрацювати з усіми братніми народами Південної Америки.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число в суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПОЛЬСЬКЕ БОЖЕВІЛЛЯ

Ґен. Володислав Андерс, командант другого польського корпусу, що тепер находиться в Італії, заговорив про поворот тих військ до Польщі. Заговорив спиводу ліквідації того корпусу, бо згідно з розпорядженням британського уряду цей корпус має бути тепер перенесений частинами до Британії, де буде здемобілізований, а вояки розселені по краях Бритійського Камонвелту, якщо не згодяться вертати до Польщі. Ґен. Андерс сказав воякам, що він піддається з болем серця тому зарядженню, але підкреслив таке: „Ми підемо з італійської землі через британську, а завтра через якийсь невідомий шлях до Польщі. Підемо до тої Польщі, за яку ми боролись, а якої не може собі уявити ніяке польське серце без Львова і Вильна. З цього історичного шляху ніхто нас не заверне".

Не є нашою ціллю відбирати ґен. Андерсови і його воякам те, на що вони заслужили в боротьбі по стороні Аліянтів. Тим більше, що як тепер виявляється, ґен. Андерс набрав з Сибіру і багато українців, що служили в польській армії, а які особливо відзначились в боях з німцями на італійськім фронті, за які то бої армія ґен. Андерса дістала високі признання теж і збоку американського командування. Маємо теж пошану до польського патріотизму ґен. Андерса, а навіть і до його сентименту щодо Львова і Вильна. Зате квестіонуємо здоровий розсудок. Бо коли ще навіть тепер може якась польська відповідальна особа стояти при тому, що Львів і Вильно мусять належати до Польщі, то вона дійсно надається до шпиталю. Польща в руїні, а в самому її осередку позасідали московські емісарі й аґенти, що правлять нею по кремлінському наказу, а тут ті, що малиб її визволяти, не думають про польську Варшаву і польський Краків, а напосілися на Львів і Вильно, де вже навіть малощо поляків остало. Підтримують духа польських вояків, що мають бути здемобілізовані, не любовю до справжньої Польщі й пошаною до міліонів польських борців, що впали за краще завтра Польщі, але Львовом і Вильном, що були вічними ранами на польськім орґанізмі й які польська держава не вміла ніяк вигоїти. Вдумуючись в те, таки муситься прийти до заключення, що тут уже розум не говорить. Польський шовінізм дійшов тут до такого верха, що вже нікуди далі. Це вже божевілля! І тому годі тут розумувати.

Та сказати таке, не значить знайти розвязку. У боротьбі з московською експанзією і кремлінським тоталітаризмом польська справа відграє дуже важну ролю теж і нині, коли глядіти на це з міжнародного становища. Вона властиво ще далі не полагоджена й може прибрати навіть в короткому часі такий зворот, що такі як ґен. Андерс можуть стояти на чолі, хоч їх нині ліквідується. Отсе є і те прокляття, з яким треба українським самостійникам і соборникам завжди рахуватись і завжди мати його на оці.

Після Третього Конґресу

Різні думки насуваються на голову учасника Третього Конґресу Американських Українців, як він брав пильну участь в нарадах і приглядався ходови нарад. Уже те, що між делеґатами Конґресу було багато жінок, надавало Конґресови дещо відмінний характер, від цього, який мали попередні подібні зібрання. З жіночими делеґатами темпераментально солідарувалася молодь і вже тим самим Конґрес був інтересний, бо темперамент багато причиняється до оживлення нарад.

До оживлення нарад причинилися ще й проекти, щоб у Конґресі були заступлені різні ґрупи. Правда, ці ґрупи не різнилися може політичною ідеольоґією, бо тепер політика українського громадянства йде в одному напрямі. Зате були ґрупи, що мали льокальний характер і такі, що змагали до зміни метод праці. Були й такі, що мали ціху особистих амбіцій, що на того роду зібраннях є всюди природним явищем. Усе те змішувалося разом у нарадах чи то в салі нарад, чи в комісіях, чи у приватних стрічах.

Усі такі напрямки відбилися між іншим при виборі нового уряду і тому склад цього уряду є багато відмінний від попереднього. Тому і треба буде часу, щоб нові сили зісолідаризувалися при праці і щоб навчилися респектувати різнородні свіжі думки.

Впарі з цим треба заговорити про працю громадянства як цілости. Треба ствердити, що громадянство відчуло недомагання у народній праці й тому з такою силою прибуло на Конґрес в надії, що найдеться на ньому якийсь спосіб збільшити число працівників і наладнати апарат праці. Це було слідне в тому, що доставлено багато кандидатів до виборчої комісії, яка мала підготовити лісту кандидатів до поширеного уряду. Що були трудноші при наміченню кандидатів, це можна було передбачувати вже при дискусії над статутом, який перед тим предложено. Треба ствердити, що ввесь збір делеґатів не зміг цих труднощів перебороти, хоч були спроби ставити кандидатів на поодинокі становища попри кандидатів поданих в лісті Виборчої Комісії. Показалося, що це неможливе і тому, під напором конечности, а головно через недостачу часу, Конґрес великою більшістю голосів згодився приймити лісту Виборчої Комісії. Кожний був свідомий того, що склад нового уряду не є такий, що міг би його вдоволити, але кожен був теж свідомий, що нема на це ради, бо нема ні одної околиці, в якій булоб можна найти відповідних людей до праці і в цій околиці примістити осідок будучого Українського Конґресового Комітету. Труднощі лишилися нерозвязані, остався хіба досвід, як передбачити такі недостачі на будуче і як їм заздалегідь зарадити.

Та найважнішою перепоною в повнім успіху праці Конґресу було це, що не всі українські громади працювали в минулому для справ, ведених Українським Конґресовим Комітетом. Не були на Конґресі теж і деякі такі одиниці, яких там можнаб було використати і забеспечити їхні услуги на будуче. А недостача відповідних людей впливає і на настрій і на вислід нарад кожного збірного тіла, отже й такого як ним був Третій Конґрес Американських Українців.

Прилюдна самокритика не все є вказана. Одначе в теперішньому випадку вона є конечна, щоб не було підозріння в декого, що серед відповідальних людей не було доброї волі. Навпаки, добра воля була, але майже всі ті одиниці, що були досі відповідальні за провід, перепрацьовані і вони просто не могли допильнувати таких справ, для яких полагоди треба особистої приявности. Отже, коли з цього боку глядіти на вислід праці Конґресу і на її недомагання, то й це треба мати на увазі. Люди нераз нервуються, що не виконана праця, яка повинна бути зроблена, та на яку не ставало часу і сил.

Тепер ще слово до громад, до громадянства і до відповідальних одиниць. Після такої події, як остання війна, слідний занепад в цілому світі. На це не треба ні доказів, ні прикладів. Чи таке громадянство, як американське громадянство українського роду, має бути виїмком? Все, те, що ходить по людях, добре чи зле, мусить прийти і до нашої хати. Громада, як і нація, не живе хвилевим життям, а життям цілих поколінь. Не вдасться щось одного разу, може вдатися іншим разом. Свідомість цього вимагає від кожної одиниці безупинної праці.

Виходячи з такої точки, треба нам пригадати на конечність праці всього нашого громадянства на найближчу будучність, бо на всесвітнім обрію зарисовуються події, які вимагатимуть може більших зусиль, ніж вимагала остання війна. Спробуймо вже тепер наново зібрати сили під проводом нового Українського Конґресового Комітету, а побачимо, що успіх прийде як „сума наших змагань, наших сил".

В. Д.

Церковна спадщина в Україні

(З Европи для „Свободи").

Давне церковне виховання в Україні, слідне ще й до сьогодня. Й сьогдня улаштовують українці своє життя згідно з церковним календарем. За церковними святами усталює селянин час, коли стопиться сніг, або коли треба начинати сіяти. В акції Советів для знищення релігії добачав наш селянин найболючіший удар в цьому, що запроваджувано календар нового стилю. Його боліло це, що зникли червоним друком друковані церковні свята, а на їх місце друковано червоним друком советські свята як: День появи сталінської конституції, Робітниче свято 1-го травня і т. д.

Друге, що осталося у нашого українця з часів безбожництва, це хрестик, який він носить на шиї під сорочкою й цим він гордиться, що він християнин. Одна селянка оповідала, що вона зашила своїм дітям хрестики у сорочки, бо учитель зривав дітям у школі хрестики із їх ший. Коли селянин хоче доказати, що він не комуніст, розриває свою сорочку й цілує свого хрестика на шиї.

Трете що осталося у нашого селянина на Україні, це почуття Божої могутности. Коли йому толкують, що Сталін це могутній володар, він сміло твердить, що далеко йому до цього, щоби осягнути бодай сотну частину могутности Бога. В часах голоду на Україні умираючі потішали себе, що Бог могутній, всевідучий й Він відверне це лихо від нас. З цією вірою вони лекше вмирали.

Четверте: із церковної спадщини на Україні це ікона в углі селянської хати. Ще й сьогодня не візьме наш селянин страви в рот, доки не звернеться до ікони й тричі не перехреститься. Щоби дістати трішечки оливи до лямпадки перед іконою, віддає наш мужик останній кусок хліба. Хто страха ради заховав свої ікони за часів Советів, той за часів німецької окупації повісив їх опять в углі хати. Кожна селянська хата це сьогодня свчтиня.

Загально осталося на Україні дуже мало церков, а та нечисленна скількість, яка захowалася й за часів окупації, відновила свою діяльність, працювала на протязі цілого тижня. На 50,000 людей, котрі пригорнулися з поворотом до церкви, хрещено кожного місяця пересічно по 120 дітей. Найбільше радіє наш селянин, як найде змогу бути знову на богослуженню, переживати містичне зображення діла спасення , й пожалітися перед Богом на своє горе. Та що з цього, коли 85% церков спрофановано й збещещено, скрізь видно тільки руїни пишних колись святинь. З оставших примістилися шлюсарські варстати, ґаражі для тракторів, харчові маґазини, кіна або комсомольські клюби. Найбільше заховалося каплиць на кладовищах. Заніміли згуки дзвонів, тільки деінде по колхозах відізветься бувший церковний дзвін, скликаючий людей на працю. Не один, почувши голос колишнього церковного дзвона на колхозі, згадає минуле й гірко заплаче.

Немає на Україні священиків. Як ще стрінете сьогодня десь священика на Україні, то це старці у віці 55—85 літ. Це жреці старих часів. Багато з них має вигляд патріярший; хто зуміє відчитати письмо морщин, той добачить в ньому мученика за віру Христову. Не один з них повернувся з каторги і хотяй обезсилений і ледви говорив, станув вранці перед олтарем, відслужив Літурґію, опісля хрестив дітей малих й дорослих, то знову вінчав, то знову молебен відправив, не оглянувся часом, а це вже й вечір. До церкви зїждалися цілі валки людей: матери з маленькими дітьми переважали. Довкола церкви розкладався цілий табор, іноді до 5,000 людей, пригадуючи своїм виглядом чудотворне насичення пять тисяч людей. А посеред цього видовища священик з виглядом патріярха.

Роля священика у змінених відносинах.

Взагалі, священик це тепер рідке явище на Україні. Багато затерло всякі сліди за собою, що були колись священиками і стали працювати як книговоди в сельсоветах, або санаторіях, декотрі доживали свого віку у своїх дітей. Останні зашивали звичайно свої грамоти священичі й пожовклі пашпорти у своїх лахміттях. Усі вони раділи, що відновилося релігійне життя на Україні, та тільки декотрі ставали знову до праці. Вони почувалися перед людьми винними, що затаїли своє звання за часів советів. Правду сказав один поважний селянин на Київщині: „Ці, що ви їх бачите, „це вже не попи; що було доброго, це вже в сирій землі або на Сибірі".

Пяте, що зрабовано на нашій Україні, це звязок з молодю. Студентство, молоді інжиніри, лікарі й цілі хмари учителів, це ґенерація виховaна за останніх 24 роки. Для них релігія це річ незнана й зовсім чужа. Їх побожні матери не зуміли защепити їм ні крихти віри.

Цікаво, що церква завмерла, а слідно дуже поширення забобону і то переважно у молоді. Не в одного молодця захований листок релігійного змісту й він твердить, що це лист знайдений в якомусь монастири, а написаний власноручно самим Ісусом Христом. Окрім зазиву до святкування неділі й свят вичислено 42 нещасливі дні в році. Хто в такий день уродиться, буде нещасливим через ціле життя; хто в такий день захворіє, ніколи не вилікується. Хто такий лист перепише девять разів й поширить його, буде ввесь вік щасливий.

Віднова релігійного життя за часів німецької окупації України.

Українець у багатьох справах не виявляв власної ініціятиви, а в цьому случаю ставав зразу діяльним. Перше чим занявся відбудовою своєї хати, брався селянин до відбудови церкви. У церквах, де не було багато знищення, загули відразу молоти, заскрипіли зразу пилки, на руштованнях появилися малярі, на стінах появилися подобія святих. Замальовано повибивані вікна, із дощок збито іконостаси й покрашено їх на темно. Люди позносили із хат ікони, заховані перед советами, й розвішували їх зі смаком, прямо по мистецьки на новозроблених іконостасах. З різноколірового паперу роблено штучні цвіти й за деякий час виглядала церква як писаночка.

Під оглядом орґанізаційним йшла справа пиняво. Майже ніде не відновлено громади. Одинокий правний шлях був такий, що священик підшукував собі старосту церковного і в двох являлися у найближчій німецькій командантурі. Священик предявляв свій пашпорт, подавав свій життепис й діставав дозвіл на ведення своєї душпастирської праці. Церковний староста турбувався найбільше про це, щоби умножливити священикови життя. Народ давав для священика охочо усякі харчі, а грошева збірка підчас богослужения була постійно дуже висока. На удержання церковного будинку впливали гроші із продажі свічечок, які розходилися масово.

Загально слідно було, що до всього, що звязане з вірою й релігією, підходив народ прямо з діточою вірою. Один німецький вояк оповідав, що його вислано до одного села в ціли переведення реквізиції. Він мав зі собою кільканацять вояків й задержався на середині села видаючи розпорядження. В руці мав він кусок крейди, котрою мав назначувати худобу, призначену для реквізиції. Діти обступили жовнірів і цей, що стояв з крейдою, намалював на жарти одному цікавому хлопчині на чолі хрест. Хлопчина побіг додому й за хвилину надійшла мати цього хлопця, цілувала жовніра по руках, дякуючи, що він благословив її синка, з вдячности принесла жовніро-

ФЕДОР КРУШИНСЬКИЙ

Я БАЧИВ НІМЕЧЧИНУ!

(Байки та дійсність про гітлерівщину)

53)

Большевики нищили патріотизм і фактично знищили його, сьогодня ситуація цілковито парадоксальна: большевиків рятує їхня жертва, те, над чим вони знущались і що винищували.

— А відки в большевицького вояка стільки завзятости й запалу в боротьбі з німцями?... — дивується проф. Нойман.

Після поражки під Сталінґрадом німці раптом почали переціновувати червоного вояка в тій самій мірі, як перед тим недоцінювали. Але вони не вміли зрозуміти того процесу, який відбувався на українських землях, як не знали співвідношення й вартости тих сил, що діяли рівнобіжно. Для зарозумілого й обмеженого гітлерівця існував тільки „вищий", тобто, німецький світ і східній „погній", але й для культурного німця, чи взагалі для німця існувала „культурна Німеччина" та „дикий схід".

— Червоний вояк, чи большевицький салдат — це зовсім не те, що ви собі звикли уявляти, бо не знаєте большевицького процесу. Щоб ви краще зрозуміли, то я назву його новочасним ландскнехтом, з тією різницею, що він не продає свого життя й крови тому, хто більш заплатить, як це було колись, а офірує те життя й кров добровільно, за видимість переваги своєї ідеї, чи своєї „соціяльної справедливости". Як і кожний ландскнехт, він дивиться на війну, як на авантюру, але тут знов приходить різниця: червоний вояк може мати більше запалу й фанатизму як ландскнехт, бо вірить, вірніше, коли він вірить у те, що зветься його ідеєю. Большевики знівелювали вартість людини до зера, людина й її щастя в большевиків не мають ваги, тільки ціль. Вони не менше нищили й почуття родинне, всякі „сентименти" й „кохання" до батьків, жінки, дітей, різні „дурні спомини" про рідний куток, про рідну землю. Отже, він може віддатися війні неподільно, цілковито, в той час, як іншого вояка вяжуть спомини, матеріяльний добробут, майно, залишене вдома, словом, інше виховання й мораль. Звичайно, в цьому може бути перевага червоного вояка, але може бути й його найслабша сторона, або й нікчемна вартість...

— Ви хочете сказати, що в обороні він слабший, як у наступі?... — допитується проф. Нойман.

— Власне, війна це показала, боронити країну мусів нарід, а не червоний вояк, тепер німцям доводиться боротись більше з народом, як з армією...

Звичайно, я не потрібував додавати, чому нарід повстав проти них. Хоч німці спочатку мали не менше запалу й фанатизму, але той запал і фанатизм зїдала брутальна сила, яка завжди саму себе нищить, бо на брутальну силу завжди найдеться ще брутальніша. Як що брутальна сила могла пригнобити, чи й стероризувати на деякий час, то вона не могла побити народу. Викликавши спротив брутальній силі, німці створили сто фронтів, опинилися оточені ворогом звідусіль та заломилися, ними опанував страх і непевність. Боротися з цілим населенням України перевищувало їхні спроможности. Подолати спротив народу вони могли тільки власною кровю, пожертвувавши кілька міліонів забитими. А на це вони вже були нездатні. Матеріяльний добробут і реальні спокуси переважили в натурі гітлерівця, чи й німця. Він був надто розбещений тією „перспективою", якою Гітлер не переставав його спокушувати, коли настане „тисяча років німецького миру в Европі". Ця „райська перспектива" так здеморалізувала німців, що вони воліли бути живими зайцями, як мертвими львами.

5.

Одною з перших ознак моєї активности в Нюрнберґу, були скарги наших дівчат, які працювали домовими служницями в німецьких родинах. Треба сказати, що коли німці почали звозити до Німеччини наших дівчат, німкині накинулися на них, як мисливий на першу здобич. Це були дівчата на вибір, найкращі, найздоровіші, з ґерманськими „рисами", які переходили через дві лікарські комісії. Для них укладено було й спеціяльного „статута", щоб вони не мали ніякого впливу й відношення до німецьких дітей, їли окремо від господарів, жили цілковито ізольовано, під гострим доглядом, щоб вони не одержували ніяких подарунків, словом, жили й працювали так, як живуть і працюють вязні, чи раби. Як що наші дівчата мали окреслені обовязки, то їхні німецькі „пани" мали від „Ґестапо" тільки єдиний припис: тримати „остарбайтерку" в респекті, не поскоромитися близькими з нею стосунками та ніколи не дати їй відчути, що вона є людина. Словом, так, як колись жиди трактували християнську служницю в Україні.

Звичайно, траплялися німці й німкині, які шанували людину в нашій дівчині, як отой проф. Нойман та ніякої уваги на приписи „Ґестапо" не звертали й такій дівчині жилося в такій німецькій родині, як належить, по-людському. Були випадки, що я не міг відрізнити, котра „пані", а котра служниця, так гарно наші дівчата були вдягнені й шановані; були випадки що наших дівчат любили німкині, як своїх рідних дітей, або й тепліше, як сироту, чи скривджену дитину, але це були рідкі випадки. Як щож говорити загально, для всієї Німеччини, то я завджи волів бачити наших дівчат по приватних домах, як у ляґерах, а чому — далі буде видно, бо за найбільший свій обовязок я вважав — оберігати фізичне існування наших людей, щоб вони здорві перебули лихо та повернулися додому. (Дальше буде).

На могилі Головного Отамана

(Надіслане з Парижа).

Як завжди, так і цього року, 25. травня на Паризькому кладовищі „Монтпарнас", знагоди двайцятої річниці трагічної вагибелі світлої памяти Головного Отамана Військ Української Народньої Республіки й Голови Директорії Симона Петлюри, відслужено священиком української автокефальної церкви в Парижі, о. Бриндзаном, поминальну Службу Божу.

Крім вірних української автокефальної церкви, найближчих другів Покійного Головного Отамана та його співпрацівників з часів українських визвольних змагань, на кладовище, щоб поклонитися праховi Великого Сина України, прибула велика маса української інтелігенції давньої й сучасної, з яких багато приїхали, навіть, з далеких провінцій Франції.

Зворушаючим і захоплюючим явищем було те, що між сивими й вусатими „УНРівцями" на цей раз, як ніколи досі, стояли такіж сиві й вусаті члени старої ґвардії „ОУНівців", між якими, хоч вони й були співпрацівниками Головного Отамана, лежало довгі роки, по нашій революції, провалля розбрату й незгоди.

Траурно спущені старечі вуса соратників Головного Отамана, їхні аж надто сумні обличчя й похилені в діл голови свідчили виразно, який тяжкий біль принесли вони в грудях своїх на могилу Того, що впав на панелі Парижа, як і Другий, що ліг бездиханно в Ротердамі, борючися за кількасотлітню мрію Великого Українського Народу — Українську Державу.

Не менший сум і біль крив обличчя й тих, що хоч були сливе безвусі, але посріблені недолею чужини свідчили, що й вони зазнали ласки Долі. Лише сумні обличчя молодих еміґрантів і еміґранток, порираних великим чином Покійного, відрізнялися гордо піднесеною головою, в поставі якої виразно й прозоро світило безмежне прагнення чину й боротьби до яких кликав Той, хто вже двайцять років лежить у могилі.

Службу Божу поминальну супроводив чудовим виконанням хор української автокефальної церкви.

Могила Покійного Головного Отамана, що завше була сіра й бідна, серед роскішних монументів французам, як сіра й бідна наша багатострадальна Матір-Україна, в цей день була прикрашена великими, різнобарвними вязками прекрасних квітів.

Крім маси квітів, найпрекраснішою прикрасою, перший раз за всі двайцять років, прикрашав могилу Великого Покійника вінок від вірних синів України — старої ґвардії Організації Українських Націоналістів з золотим Тризубом і написом золотими літерами: „Слава Героям України!... Симону Петлюрі від ОУН".

Золотий Тризуб Володимира Великого осяяний лагідним паризьким сонцем нагадував нещасливим вигнанцям України не лише ідею Великого Князя України-Русі — Володимира Святого, а й величні прагнення й чин Великих Синів України, що впали з ворожих рук, за Володимирову, Богданову й Мазепину ідеї — Українську Державу, — світ. пам.: Головний Отаман Симон Петлюра й полковник Евген Коновалець.

Чин і трагічна загибіль цих Великих страдників за волю України, вже зітерла на сьогодні всі внутрішні тертя й незгоди. Вони кличуть нас забути недавній розбрат у цей тяжкий час наших національних випробувань... Не час бо сваритись за дрібниці, коли власна хата в небезпеці!...

Нехай же вони послужать нашому сьогоднішньому борцеві — Українському Народові й усім нам на чужині сущим —ясною й зовучою метою та дороговказом — іти вперед!...

Нехай чин і страшна смерть Великих Мучеників злютують нас в єдине ціле, щоб був „един пастир єдиного стада"!... Най скріплять вони наші сили в боротьбі за довгождану нашу Соборну, Самостійну й Суверенну Українську Державу.

Слава Поляглим Героям!...
Слава Україні!...

Парижанин.

ви варене й печене. Прийшли й інші матери й він мусів усім їх дітям намалювати на чолі хрест. Результат був такий, що матери назносили стільки харчів, що перевищали тричі пляновану реквізицію. Це явище взяли чужинці не як вияв темноти й забобону, але як вияв безмежної релігійної готовости нашого народу.

Інша картина: до одного села входять німецькі жовніри. Як перший вояк входить старшина, по професії протестантський пастор. Перед школою стоїть гурт людей, прийшли похоронити помершу дитину учительки. Старшина ввійшов у розговор з людьми, довідався, що вже десятки років відбуваються похорони без попа. Запропонував свої послуги, представляючися, як німецький священик. Люди охочо згодилися на це, він похоронив після свого обряду у чужій для них мові. Люди плакали з одушевлення, одна стара жінка поклала руки на його голову й благословила його, люди цілували його по руках.

Якіж можна зробити висновки з цього репортажу із нашої України з часів окупації?

Туга релігійна слідна на кожному кроці, слідне привязання до візантійського обряду. Але цей безмежний голод релігійний, як видно в деяких околицях, заспокоювали у сто відсотках християни інших обрядів.

Ловці білих рабів полюють

(Із щоденника втікача).

Табір ім. М. Лисенка в Ганновері.

15. березня 1946.

З тиждень тому нас попередили, що до табору має приїхати англійська комісія. Що ця комісія не має нічого спільного з репатріяцією. Що в ній будуть лише самі англійці і не буде ні росіян, ні поляків... І от раптом вранці 12. березня 1946 прибігає до мене Тр. Мик. Т-ко. Я довго сидів увечері і тому заспав: тільки що вдягався.

— Так чув?! — звернувся він до мене, вітаючись.

— Про що? — питаю байдуже.

— Нашу таборову картотеку УНРРА повезли до советського репатраційного штабу! — голосно й схвильовано вигукнув він.

— Не може бути! — відпові я спокійно.

— Як не може бути?! Повезено!! Мені поліцай сказав. А ти знаєш, що до Ганноверу приїхало шість машин советчиків?

— Ні, не знаю.

— Ну, отож бо й є!...

— Але я не можу припустити, щоб англійці повезли нашу картотеку до советського штабу. І не тому, що вони мають до нас будьякі сентименти, а тому, що це булоб для них самих втратою власної гідности. А цього вони припустити не можуть, — уперто стояв я на свому.

Проте швидко підтвердилося, що картотеку дійсно відвезено, але не до советського репатраційного штабу, а до Правління УНРРА в Ганновері, де її мають переглядати аґенти советського НКВД. Люди захвилювалися:

— Що це? Для чого?

Негайно поставили перед директором УНРРА п. Морреном питання про допущення до Управи УНРРА в Ганновері представників таборової адміністрації, які малиб змогу спостерігати роботу советських аґентів.

Поїхало двох старих еміґрантів: п. Б-ський і п. П-ський. В середині дня стало відомо, що російські аґенти нічого не шукають в картотеці, а повністю переписують її. Із наших реєстраційних карток вони переписують все чисто: імя, прізвище, де родився, де жив, дівочі прізвища жінок, скільки грошей мав на момент реєстрації, кудиб бажав виїхати; тощо.

На питання таборових представників, для чого вони це роблять, на віщо це все потрібно, вони відповідали:

— Та у цих же бідних людей там, на батьківщині, є родичі. Ті родичі побиваються за ними, хвилюються, журяться, думають, що вони загинули тут, у Німеччині. А ми поїдемо і заспокоїмо їх. Скажемо їм, що їхні рідні у Німеччині є живі й здорові... Бідолашні, нещасливі тут наші люди! Старі еміґранти — ті хоч вже звикли, а от оці, нові!... Куди вони подінуться?! Що з ними буде? Яка тяжка доля чекає їх тут, на чужині!... Ех, бідолахи!...

Від таких „жалістивих" слів та крокодилячих сліз советських агентів почалося в таборі хвилювання... Усі занадто добре знали по єзуїтськи підступну й звірячо-мстиву натуру орґанів НКВД, цієї справді залізної диктатури не лише над пролетаріятом, а й над всією людністю країни, щоб не зрозуміти всієї глибини глумливого цинізму цих слів. Усі прекрасно зрозуміли, що ці новітні інквізитори, роблячи побожні міни тартюфів, копіюють картотеку лише для того, щоб знайти когось із родичів оцих втікачів там на місці, на Україні і нещадно видушити до десятого коліна, як що досі їх ще не подушено... Адже так робилося на Україні протягом попередніх 26 років, за часів „щасливого мирного життя під сонцем сталінської конституції", коли сотні тисяч людей винищувано без суду на підставі самих лише доносів сексотів, підозрінь, що людина не так думає, як їй наказано, тощо. Чогож можна чекати тепер, після жахів війни, коли тваринячі інстинкти московських „опричників" цілком „вийшли з берегів".

Увечері тогож дня стало відомо, що копіювання іде шаленими темпами. Працює два аґенти. На столі лежать пятнацять заструганих олівців. Якщо олівець спишеться або зломиться, його відкидають, щоб не тратити часу на застругання й хапають застуганий, що лежить на столі. В такий спосіб було скопійовано відомости 390 карток. 390 осіб вже поставлено під якусь загрозу!...

Вранці другого дня (13. березня 1946) табір — як вулик! Метушня, хвилювання! Звернулися до директора УНРРА п. Моррена з протестом. Післали делеґацію до бриґадного англійського командування, яка мала зясувати, до чого йде це переписування і домагалася припинення його. Робітники „Ганномагу" (а наших людей там працює кілька сот) на знак протесту відмовились одержувати їжу. По самому таборі пішов заклик до оголошення загального голодування на знак протесту. Табір почав перетворюватися в вулькан і можна було чекати несподіваного вибуху, бо ходили розмови про чиєсь підкупство, зраду, продажність. Дехто, мабуть, хотів половити рибки у каламутній воді, скориставшися з помилок адміністрації.

Але через якийсь час принесена була заспокійлива вістка: англійське військове командування припинило копіювання картотеки і сконфіскувало вже написане, бо російським агентам дозволено було шукати в картотеці військових злочинців, а вони почали самовільно копіювати всю картотеку, виписуючи відомості навіть про немовлят...

Так закінчилася(на цей раз не трагічно для нас) ще одна афера наших „друзів" із Москви. („Український Голос").

Митро Сріблянський.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

СТЕМФОРД, КОНН.

На поміч сиротам.

В нашому місті існує Українсько-Американський Клюб, на сходинах якого часто переводиться між членами збірки на різноманітні народні цілі. В дні Свята Матері переведено збірку для тих нещасних українських сиріток, яких батьків поубивали вороги нашого народу та які тепер, старанням Злученого Українсько-Американського Допомогового Комітету у Філядельфії, мають приїхати до Америки. Перед збіркою виголошено цілий ряд промов, а найбільше співчуття до скитальців виявила Розалія Хома. Трьох її синів служили підчас війни в Американській Армії, а один з них перебув більше року в німецькій неволі. Збірку перевели Р. Хома та Ілько Михайлишин, а жертвували:

В. Сидяга $50; по $5 жертвували: Т. Мацелюх, І. Михайлишин, А. Кругляк і С. Панасюк; по $2: П. Хома, І. Дорош, Н. Когут, С. Кривчак, Н. Коба, А. Берлік; по $1: Р. Хома, М. Кульгавич, М. Вальчук, Е. Кругляк, М. Круліковська, П. Круліковський, К. Вальчук, Мацелюх.

Разом зібрано $90 та відіслано до Комітету в Філядельфії.

Треба додати, що В. Сидяга вже був жертвував для скитальців $42 в місяці квітні, які відіслано через парохіяльний уряд до епископської канцелярії у Філядельфії.

І. Михайлишин.

ПІТСФІЛД, МАСС.

Концерт.

Заходом Українського Народного Комітету міста Пітсфілд відбулося свято в честь Т. Шевченка 7. квітня. День перед святом місцева газета помістила довшу новинку, хто був Шевченко, що зробив для українського народу і чому український нарід рік-річно святкує його роковини. В годині 2. почався концерт вступним словом голови комітету А. Маланчука, потім місцевий дівочий хор під проводом п-ни Емілії Стефанюк відспівав „Май контрі" і Заповіт Шевченка. Цей хор виступав в двох частях, а поза програмою співав додатки, приневолений публикою. Декламації виголосили п-на А. Шульган, п-на А. Соколовська, п. І. Яремій і маленька Дж. Лигей. Відчит про Т. Шевченка виголосив в англійській мові п. Осип Лисогір, бувший капітан американської армії. Перед відчитом о. А. Борса представив п. Лисогіра та попросив його, щоб він крім відчиту розказав про недолю наших скитальців, якої він був наочним свідком. З відчиту п. Лисогіра показалося, що він добре простудіював життя Т. Шевченка. Коли почав говорити про наших скитальців, то не одному потекла сльоза з ока. Публика нагородила його промову рясними оплесками, а комітет цею дорогою складає йому сердечне спасибі, тибільше, що він не хотів приняти коштів подорожи з Ню Йорку.

Про значіння свята говорив п. А. Маланчук і візвав людей до збірки на наших скитальців. Збіркою занялись п. М. Дарчук, п. І. Яремій, п. П. Данилів і п. Я. Мувевич.

Жертви зложили по $10: Петро Терпак і Іван Мартинюк; по $5: А. Маланчук, о. А. Борса, І. Яремій; по $2: о. М. Скородинський, П. Салабай, С. Данилович, А. Гуска, С. Антонійчук; по $1: М. Дарчук, Н. Стефанюк, Н. Косован, С. Михнів, Р. Михнів, Д. Мувевич, А. Мувевич, Я. Мувевич, О. Маланчук, А. Стефанюк, О .Лисогір, Ю. Спасик, А. Спасик, М. Мар..к, С. Кінаш, Ф. Яківчук, І. Шиш, М. Пацлавська, І. Басістий, Р. Басіста, К. Копичак, Т. Никорчук, Я. Харій, С. Харів, К. Гуска, І. Лигуняк, П. Данилів, М. Соколовська. Дрібними жертвами $5.09.

Разом зібрано $78,09. Розходу було $11.90, остало $66.19. Комітет доложив з каси $33.81 і вислано до „Свободи" $100 для наших нещасних скитальців.

По проголошеній збірці голова комітету подякував жертводавцям і вручив від комітету китицю цвітів для п-ні Е. Стефанюк за хор, а п-ні А. Шульган за деклямацію. По цім хор з учасниками відспівав „Ще не вмерла Україна" і закінчено свято.

Комітет.

ПОМЕР О. ВОЛОДИМИР УЛЯНИЦЬКИЙ В НОРТГЕМПТОНІ.

Несподівано помер у вівторок 4. червня о. Володимир Уляницький, довголітній парох української католицької церкви св. Івана Хрестителя в Нортгемптоні, Па., і декан філядельфійський, проживши 66 літ. Покійний покінчив школи у Львові, дістав свячення з рук митрополита Шептицького в 1909 р., до Америки приїхав в липні 1912 р. Похорон відбудеться в суботу 8. червня. По нім осталися два сини і дві дочки, одна з них в державній службі у Вашингтоні. В. Й. П.

ЖАРТИ

Довіря жінок до мужів.

Жінки назагал мають довіря до своїх чоловіків в переконанню, що кожен мужчина вміє орудувати молотком, пилкою, знає слюсарство, направить замок, догляне водну завертку, помалює порепані двері. Мужчини, щоб не заводити довіря жінок, пробують сповняти згадані роботи і якось не заводять їх у їхньому переконанню.

Одначе інакще мається справа, як прийдеться вкладати лінолiум в кухні. Тоді один кінець за довгий, другий закороткий, часом лінолiум скорчиться і загалом важко його вложити. Дивляться жінки на муку чоловіків і тоді приходять до висновку: „Таки мужчина до кухні не надаєтсья", і рад-не-рад починає сама помагати чоловікови вкладати лінолiум, а чоловік поволи починає відступати. Це триває доти, доки жінка не візьме на себе повного обовязку вкладати лінолiум.

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

Вчасі Третього Українського Конґресу у Вашингтоні зложили:

По $100: Українсько-Американський Клюб, Бетлегем, Па.; Каленик Лиєюк, Нова Україна, Н. Дж.

По $50: Українсько-Американська Централя, Бруклин, Н. Й.; українська катол. церква, Амстердам, Н. Й.

По $25: Антін Маланчук, Пітсфілд, Масс.; українська правосл. церква, Алентавн, Па.; Тов. св. Юрія, Філядельфія, Па.; Українсько-Америк. Горожанський Клюб, Алентавн, Па.; Константин Шевчук, Рачестер, Н. Й.; Тов. Запорозька Січ, від. 283 УНС., Оборн, Н. Й.; українська катол. церква св. Йосафата, Френкфорд, Па.; п. Марків (місцевости не подано).

По $20: Тов. Дарахівщина, від. 275 УНС., Джерзі Сіті.

По $15: Союз Українок Америки, від. 36, Шікаґо; Стефан і Анна Брудний, Шікаґо; Бр. св. Стефана, від. 221 УНС., Шікаґо; Тов. ім. Княгині Ольги, Шікаґо; Союз Українок, від. 31, Дітройт.

По $10: Український Золотий Хрест, від. 12, Шікаґо, Ілл.; Укр. Зол. Хрест, від. 34, Гемтремк, Міш.; Василь Мельник, Минеаполис; Союз Українок, від. 48 ім. О. Кобилянської, Філядельфія; Марія Онуфрик, Рачестер; Вікторія Стахів, Рачестер; Евдокія Ґеруля, Рачестер; Ліга Американців Українського Роду, Шікаґо; Володимир Цьопик, Бофало, Н. Й.

По $5: Анна Настюк, Юніон, Н. Дж.; Анна Винник, Нюарк; Іван Голик, Нюарк; українська катол. церква, Сейлем, Масс.

З МУЗИКИ

Нотографічні замітки про видання нових композицій М. О. Гайворонського.

До цеї війни Жовківська Накладня печатала вокальні твори Михайла О. Гайворонського, а вчасі війни він почав робити фотостатичні копії зі своїх композицій. Досі в Свободі надруковані були замітки про 21 випусків. Між тими композиціями були: сольоспіви, дуети, однородні і мішані терцети і хоральні твори до слів різних українських поетів і обрібки народних пісень всіх областей України і Бачки, з Білорусі, Америки і Канади. Є там пісні історичні, побутові, коляди, колядки, щедрівки, та стрілецькі пісні, із яких декотрі перший раз напечатані, а інші наново опрацьовані. З інструментальних вийшов Смичковий Квартет, Мале трійо і Симфонічна Поема та около трицять менших композицій на смичкову оркестру.

22. випуск, за рік 1945 обіймає поширення програм Рокових Свят: 1) на Колядковий Вечір „В Вефлеємі, у яскині". Призабуту цю колядку надрукував був у своїй кантичці о. Максим Кінаш, а Г. опрацював. До оригінальних двох строфок додав Г. три нові. Колядка дуже щасливого настрою. Обробка на мішаний хор. Текст її такий: В Вифлеємі, у яскині... Ой, нам, нам, народився, воплотився Господь сам. На сіночку, в жолобочку... Ой, нам, нам, Дитя боже, милий Боже! Господь сам. А Марія, як лелія... Ой, нам, нам, вповиває тай співає: Господь сам. Старий Йосиф Бога просить... Ой, нам, нам, благодати для дитяти, Господь сам. Ой, молімо та просімо: Ой, нам, нам, дасть нам волю й добру долю Господь сам. — Ч. 2: на Свято Злуки Укр. Земель „Україна". Слова О. Кобця. Скомпонована з початку 1918 р. для Стрілецького хору. Це немов боєвий гимн і девіза Саостійної України. Обробка на мішаний хор. Ч. 3: на Шевченкове Свято „Село" (19. ст. на Україні). Незабутий образ Шевченків нашого села: „Село! І серце одпочине, Неначе писанка село..." Музику написав Г. на однородний хор. Ч. 4: На Весняне Свято, „Рано-раненько куроньки піли". Рідка весняна пісня, так звана риндзівка, подібна до колядки своїм змістом і укладом, тільки у ній приспів (рефрен) говорить: „Же Христос, же воскрес, во істину же воскрес". Цей тип пісні задержався був у нас тільки в Яворівщині і на Поліссю, де її звали рогулькою або рогульчатою піснею. Обробка на мішаний хор. Ч. 5: на Свято Поминків Душ Героїв, „Ой, у славнім Львові сталася новина, й тому зажурилась всяя Україна". Слова невідомого автора. Співано її в краю на різні мельодії. Як слова були зложені так і музику до неї написав Г. на лад народної пісні. Уклад на мішаний або однородний хор. Присвячена вона нашим борцям, що згинули у Львові замучені та постріляні окупантами. Ч. 6: на Листопадове Свято „Дума-Пісня". Первісно написана на сольовий голос, пізніше на мужеський хор, а тепер на мішаний. Ця Дума-Пісня оспівує образ спустошеної нашої Батьківщини. Ч. 7: відома стрілецька пісня Гайворонського „Синя чічка" у двох різних обробках на однородні голоси. Ч. 8: „Боже, на землю нашу споглянь". На церковні свята, а то й на ті концерти, які починається молитвою, дає Г. обробку на мішаний хор прекрасної молитовної пісні розстріляного священика - композитора Остапа Ніжанковського.

23-тий випуск. Ч. 1: Народна пісня, запису М. Лисенка, опрацьована на дівочий хор. „Ой, глибокий колодязю; золотії ключі!" Наша пісня є тим глибоким колодязем і тими золотими ключами, що отвирають серце України і дозволяють пізнати животворчу її силу. Ч. 2: „Ой, Сонце!" До поеми Ол. Бабія написав Г. музику на мішаний хор і присвятив її Львівському Боянові. Чи появилася вона друком у Львові, досі невідомо. А відомо тільки те, що у вістках зі Львова не згадується вже ніколи цього хору, а заслужений його дириґент, проф. Іван Охримович, не живе. До виконання цего твору треба великого хору. Ч. 3: „Ти пішла". Стара пісня Г-го, перший раз напечатана. Автором слів цієї пісні був наш знавець мистецтва історик і поет Микола Голубець. — 1913 р. написав він був три пісні (триптих) під наголовком „Любов", а до всіх трьох Г-ий написав музику. Першою піснею була „Ой, нагнувся дуб високий", другою: „Іди собі, дівчино", а „Ти пішла" це третя. — 1943 р. ця пісня, автор її слів і його родина не сходили Г-му із думки і тоді він цю пісню опрацював на хор (муж.). З кінцем 1945 р. прийшла вістка, що Микола Голубець помер у Львові 1943 р., а його доньку (а Гайворонського похресницю) Нану і її маму Лесю з Бачинських німці розстріляли. Ч. 4: „Чи ти прийдеш?" Пісня до слів також вже покійного нашого поета Богдана Лепкого. Не писав він, а прямо виспівав свої вірші, палко та сердечно. Пісня ця була скомпонована на сольовий голос і аж недавно Г. опрацював її на мужеський хор. Ч. 5: „Калина". Це баляда Лесі Українки про дівчину, що перемінилася в калину. До цего тексту, у такім же народнім стилю, написав Г. музику на мішаний хор 1924 р. Це третя редакція. Ч. 6: „Човен". Із минулого століття задержалася і „онародовіла" сердечна пісня: Човен по воді колибається і т. д. Від неї аж бє щирістю, життям і любовію. Обробка на мішаний хор і сольові голоси. Ч. 7: На початку нашого століття почав був Іван Франко печатати у Записках Наукового Т-ва ім. Шевченка Студії над українськими народними піснями. Одною із найцікавіших пісень був поданий і обговорений повний текст (перший раз у нас напечатаний) пісні із 16. ст. Записав був його чех Ян Благослав і помістив у своїй Граматиці як зразок мови народу сусідуючого на сході зі словаками. Починається пісня: „Дунаю, Дунаю, чему смутен течеш?" Це пісня про Штефана-Воєводу. Він у солоському таборі, над Дунаєм. Вагається він, що йому робити із „дівоницею". „Пуймити" її не може, бо не рівня вона йому, а лишити не в силі, бо мила вона йому. Кидається вона в Дунай, а хто її доплине, то його вона буде. Стефан доплив і взяв її за праву ручку і каже: „Дівонько, серденько, миленька ми будеш". — Текст був записаний від мандрівного співака, а по тексті видно, що він був створений на Покутті. При записі пороблено, видно, деякі зміни зі згляду на чеську вимову і чеську правопись. — Мельодію до цеї пісні зложив Гайворонський із мотивів старої обрядової пісні Полудневої Лемківщини, (з околиці Бартієва). До обробки ужито тільки 15 строфок. — Тріядичність строф цеї пісні дуже нагадують староанґлійські героїчні пісні. — Композиція середної трудности і до виконання треба великого хору. Крім мішаного, виступає там і дівочий і мужеський. Скомпонована вона була 1943 р. і присвячена дружині Г-го, яка свої діточі літа провела недалеко Бардієва. Ч. 8: „Ой, Дністре мій, Дністре!" — Це властиво нащадок попередної пісні. Написав був її А. Монастирський певно під впливом тексту старої пісні про Штефана - Воєводу. Починається вона: Ой, Дністре мій, Дністре! Ріко рідна, мила! Куда (ти так) сумно пливеш? — Там був Дунай, а тут Дністер, — там було: чему смутен течеш?, а тут: куди сумно пливеш? А й будова така сама: тріяди і шестистопові рядки. — Цю пісню А. Монастирського опрацював Г-ий на мішаний хор і з розмислом помістив поруч її пра-пра бабуні. — Хоч і суний той наш Дністер, та все таки несе він вістку про пробудження весни нашого народу, і таку пісню варта не забувати.

У всіх піснях Г-ий придержується старого правопису, щоби наші тутешні роджені не мішали у вимові букви і та ї. — Величина нот $8\frac{1}{2}$x11 інчів. Папір добрий, друк читкий Видання Української Музичної Накладні в Ню Йорку, Н. Й., на правах рукопису.

М.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

БУКЛИН, Н. Й. — Тов. ім. Богдана Хмельницького під Покр. Пресвятої Тройці, від. 158, повідомляє всіх членів, що піврічні збори відбудуться в пятницю, 7. червня, в годині 8. ввечір, в У. Н. Домі, 216 Гренд ул. Просимо всіх членів прийти на збори, бо є дуже важні справе до полагодження. — Уряд: Ю. Цавчак, предс.; М. Баглай, фін. секр.; С. Глушко, кас.; М. Кіт, рек. секр.

КОТСВІЛ, ПА. — Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 248, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 9. червня, в годині 11:30 рано. Напоминаємо довгуючих членів, шоб прийшли і вирівнали свої вкладки, бо інакше будуть суспендовані. — За уряд: М. Пик, предс.; М. Маскула, кас.; М. Кобилянський, секр.

ГУДСОН, Н. Й. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 476, дає до відома всім своїм членам, що піврічні збори відбудуться в неділю, 9. червня, зараз по Сл. Божій, в гали парохіяльній, 59-69 Партішон ул., ріг 2. вул. Обовязком є кожного члена буди на цих зборах, бо маємо важні справи до вирішення. — Уряд.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Тов. Укр. Січ, від. 39, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 9. червня, в 5. годині пополудні, в У. Н. Домі. Просимо членів явитися на час і вирівнати свої залеглости. — За уряд: О. Шмокалюк, предс.; В. Осохівський, фін. секр.; І. Пігуляк, кас.; А. Яворський, рек. секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. — Тов. Укр. Січових Стрільці, від. 44, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 9. червня, зараз по Сл. Божій, в правосл. гали на Нйпорт Еве. Взиваємо всіх членів прийти на збори і заплатити місячні вкладки. — Уряд.

МАНВІЛ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349, відбудуться 9. червня в 2. годині, в домі Лісного. Взиваємо позамісцевих членів вирівнати свої залеглости, бо інакше будуть суспендовані. — І. Шегера, предс.; Л. Мартинчук, кас.; Н. Лісний, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Збори Тов. Єдність від. 163 відбудуться в неділю, 9. червня, в 1. годині пополудні, в домі Горожан, 847 Н. Френклин ял. Просимо всіх членів прийти на збори(бо є важні справи до полагодження. — Уряд.

ЧЕСТЕР, ПА. — Бр. Сош. св. Духа, від. 237, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 9. червня, в 2. год. пополудні, в У. Н. Домі при 4. і Ворд ул. Контрольна комісія дасть піврічний звіт. Тому, що є кілька важних справ до полагодження, просимо членів прийти конечно на ті збори на час. — За уряд: Н. Броницький, предс.; Т. Крика, кас.; Г. Степів, секр.

КЛИФТОН, Н. ДЖ. — Тов. Укр. Січ, від. 182, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 9. червня, в годині 2. пополудні, в гали парохіяльній, 45-47 Гові Еве., Пасейк. Просемо членів прийти на збори і виєлухати звіту з 6-місячного діловодства та полагодити інші справи. Також просимо членів привести свої хдітей і знайомих та вписати в членц У. Н. Союзу. — І. Живіцький, предс.; І. Гришко, кас.; Г. Яськів, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Тов. Любов, від. 45, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 9. червня. Тому, що є важні справи до вирішення, просимо численно прийти. Урядники будуть на галі не дальше як до 3. год. попол., а зачнемо 11:30 рано. — М. Дубас, предс.; А. Гарасим, кас.; М. Ю. Сеник, секр.

СТЕЙПЛЕТОН, Н. Й. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 211, повідомляє всіх своїх членів, що піврічні збори відбудуться в суботу, 8. червня, точно в годині 7:30 ввечір в. церковній гали, 35 Варен ул. Просимо всіх членів прийти на збори і виєлухати звіту уряду і контрольорів за пів року, відтак буде багато справ до полагодження. — За уряд: Н. Слободзян, предс.; А. Кривий, кас.; Т. Соколовський, секр.

ОЗОН ПАРК, Н. Й. — Тов. Вільна Україна, від. 200, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 8. червня, в годині 8:30 ввечір точно. Обовязком всіх членів є прийти на ці збори, бо є важні справи до вирішення. — П. Господарець, предс.; О. Коцопій, кас.; В. Воргуль, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Тов. Мир, від. 324, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 8. червня, в год. 8. ввечір, в домі Укр. Громади, 23. і Бравн ул. Просимо всіх членів прийти на збори. Довгуючі обовязково повинні вирівнати свої залеглости, бо інакше поступимо згідно зо статутом. — За уряд: О. Горохівський, предс.; П. Максимович, кас.; Г. Бучко, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Бр. св. Стефана, від. 221, повідомляє своїх членів і члениць, що місячні збори відбудуться в неділю, 9. червня, в 12. год. вполутне, в Домі Від. У. Н. С., 843 Н. Вестерн, Еве. — Уряд.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Повідомляємо, що збори Тов. ім. Вітовського, від. 268, відбудуться в суботу, 8. червня, в домі Укр. Горожан на Вейклінґ ул., Френкфорд, в год. 8. ввечір. — Уряд.

ЧЕСТЕР, ПА. — Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 156, повідомляє всіх своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 9. червня, точно 1:30 пополудні, в Громадськім Домі. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів бути приявними на цих зборах, бо буде дуже важна справа до вирішення. — За уряд: П. Закорчемний, предс.; Ф. Трось, кас.; В. Новак, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Збори 204. відділу відбудуться в суботу, 8. червня, в год. 8:15 ввечір, в галі укр. прав. громади, 334 Е. 14. вул. Всіх членів просимо прийти на ті збори та виповнити залеглі й біжучі членські вкладки. — Уряд 204. від.

ПОШУКУЮТЬ

ІВАНА НАГУЛЯКА
с. Семена з Худиковець коло Мельниці, пошукує його сестрінок
ПАВЛО ІСАЮК,
с. Івана і Варвари Нагуляк, з Устя Єпископського, пов. Борщів. До 1939 року був у Ню Йорку. Хтоб знав його адресу, або він самий, прошу дуже зголоситись і написати до:
МИХАЙЛО МАКАРЕВИЧ
1584 St. Elisabeth, Montreal, Que., Canada.

ТАРАН, ч. 1392. Вимір справедливости в джунглях.

„А тепер, дикий чоловіче, ти можеш вивести мене з цеї чортівської джунглі!".

Одначе могутня рука Джака вхопила за руку злочинниці. Він метнув нею по над скалу на долішний камінь і вона покінчила своє життя.

Тепер Тарзан почав варити харч для Петруся і почав перекопувати малпу, що вони мусять віддати дитину матері.

І так дитина й її спадщина вернулися назад до вдячної графині.

Аж тепер Тарзан і його новий приятель почали вертатися до своїх домів. Та як вони вступили у свої любі джунглі, зловіщі хмари призбиралися, які могли перешкодити плянам Тарзана.